

Slutrapport RÖST 2.0

Studiehandledning -
utvecklingsarbete med många spår

norrkoping.se

facebook.com/Norrkopingskommun

linkedin.com/company/norrkopings-kommun

NORRKÖPING

Genomfört under 2019-2021 i Norrköpings kommun.

Projektledning Åza Jarlsdotter Norrköpings kommun och
Helena Grönås Linköpings universitet.

I projektet deltog även professor Nihad Bunar, Stockholms
universitet och ansvarig för utredningen SOU 2019:18:

För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering
Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål

Inledning och bakgrund

Norrköpings kommun har under lång tid haft en stor andel flerspråkiga och nyanlända elever i sin verksamhet. Vt. 2018 startade den första insatsen Riktad kompetensinsats för studiehandledare i kommunen, som togs fram i samarbete med Norrköpings kommun och Linköpings universitet. Kursen fick namnet Kompetensutveckling för studiehandledare och omfattar 7,5 hp. Sedan 2018 och framåt har kursen givits vid 8 tillfällen och med deltagare från hela Östergötland och ca 220 studiehandledare har deltagit fram till i dag. Frågor som lyftes under kursen synliggjorde behovet av kollegialt lärande bland regionens

studiehandledare. En ansökan skickades därför in till Länsstyrelsen Östergötland och beviljades och ett regionalt nätverk för samtliga studiehandledare i Östergötland kunde realiseras. Under nätverkets första år framkom att behovet av kompetensutveckling kring studiehandledning även behövde omfatta lärare och rektorer för att skapa bästa förutsättningar för studiehandledning. Då föddes tanken som resulterade i RÖST 2.0, där vi ville nå alla tre yrkeskategorier och ha en tydlig forskningsförankring kring studiehandledning på elevens starkaste språk. Vi tog avstamp i de frågor som uppkommit under de

tidigare insatserna. Samtidigt tog vi del av utredningen SOU 2019:18 För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering - Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet, som professor Nihad Bunar Specialpedagogiska enheten vid Stockholms universitet var ansvarig utredare för.

Avgränsning gjordes inför RÖST 2.0 som innebar att insatsen helt genomfördes i Norrköping kommunala skolverksamhet.

Syfte RÖST 2.0

Övergripande syfte: att öka sannolikheten för flerspråkiga elever att nå kunskapskraven samt ökad måluppfyllelse.

Detta gör vi genom:

- lokal utveckling av studiehandledning kopplat till forskning och beprövad erfarenhet.
- utveckling av en kvalitativ organisation av studiehandledning på kommunens skolor.
- utveckling av samverkan mellan studiehandledare och lärare på enheterna.
- utveckling av en central handlingsplan för studiehandledning samt mall för lokal handlingsplan.

Insatsens olika delar

Utifrån ovan nämnda syfte beslutades att organisera insatsen i tre delar:

1. Insats studiehandledare i kollegialt lärande med utgångspunkt i boken En handbok för studiehandledare av Linda Andersson och Madeleine Médoc. Antal träffar 6. Insatsen genomfördes på den Interkulturella språkenheten IKSE där större delen av studiehandledare som arbetar i Norrköpings kommun har sin anställning.
2. Insats skola genomfördes på två av kommunens skolor. Delaktiga på skolan var rektor, lärare och studiehandledare. Antal träffar: 4.
3. Insats flerspråkighetspiloter, som bestod av utvalda lärar-/studiehandledare från 12 skolor. Antal träffar: 6.

Beskrivning av de tre insatserna inom RÖST 2.0

Insats studiehandledare

Denna insats leddes av de två enhetscheferna på förkortningen Interkulturella språkenheten (IKSE). Deltagargruppens antal var cirka 100 stycken.

Syfte

Riktad fördjupning av studiehandledarens uppdrag genomförs med stöd av litteratur. IKSEs personal läser om, diskuterar och prövar metoder kring och i studiehandledning för ökad kvalitet. Fördjupningen sker på IKSEs personalträffar var tredje vecka. Litteraturen köps in till samtliga: *En handbok för studiehandledare*

Innehåll

Hela boken *En handbok för studiehandledare* bearbetades, genom kapitelvisa bokseminarier där studiehandledarna och deras chefer satt i mindre grupper och samtalande om innehållet och kopplade det till den egna verksamheten. Deltagarna går ut i den praktiska vardagen och övar och prövar och därefter återkopplar i grupperna kring erfarenheter och insikter.

Insats skolor

Syfte

- ökad kunskap och förståelse kring studiehandledning.
- ökat samarbete mellan klass- eller ämneslärare och studiehandledare.
- förbättrad organisation kring studiehandledning på skolan.

Innehåll

Förberedelse:

Rektor läser och gör självskattningen i Skolverkets material *Organisera för framgångsrik studiehandledning*. Pilotpar och eventuellt andra lärare: Läser: *Studie-*

handledning för flerspråkiga elever, Sheikhi och Ucar (2018) till sid 46.

Boken finns i 3 exemplar på varje skola.

Träff 1:

Presentationsrunda

Inledning av professor Nihad Bunar Stockholms universitet.

Diskussionsfrågor:

Det här vill vi utveckla – utgår ifrån självskattning

Formulera en plan för vad som ska prövas.

Planera nästa moment att prova.

Dokumentationsplan diskuteras.

Avslutande sammanfattning.

Träff 2:

Uppföljning, återkoppling – vad har prövats, vilka erfarenheter har det givit, orsaker mm.

Hur går vi vidare? Nya delområden att prova.

Formulera ny plan för nästkommande period.

Träff 3:

Redovisa vad som gjorts och vilka erfarenheter och resultat man kan se.

Coachande samtal med professor Nihad Bunar Stockholms universitet.

Planera nästa moment att prova.

Träff 4:

Reflektionsseminarium.

Skolorna träffas och delger varandra hur arbetet genomförts och sina erfarenheter.

Insats flerspråkighetspilotpar

Syfte

Att öka samarbetet mellan lärare och studiehandledare utifrån både ett organisatoriskt perspektiv och ett

innehållsmässigt perspektiv för att öka elevens möjligheter att utveckla språk och ämneskunskaper. Organisationen handlar om att utveckla former för samarbete mellan ansvarig lärare och studiehandledare.

Innehåll

Insatsen bestod av sex träffa och mellan träffarna arbetade deltagarna med uppgifter i form av reflektioner kring olika teman i förhållande till den egna verksamheten som sedan redovisades eller fick skriftlig feedback.

Träff 1:

Tema: Varför studiehandledning?

Uppgift: Beskriv hur studiehandledningen ser ut på er skola! Organisering (innan, under, efter), samarbete kring vad som görs i studiehandledningen, uppföljning av elevens språk- och kunskapsutveckling.

Träff 2:

Tema: Vad är flerspråkighet och hur kan flerspråkighet utgöra en resurs vid utveckling av språk- och ämneskunskaper och kognitiva förmågor (läsförståelse och skrivande). Hur kan kartläggning vara en utgångspunkt för planering av studiehandledning?

Uppgift: Vilken information tar du som lärare/studiehandledare del av när det gäller kartläggning?

Vem tar del av kartläggningen av elevens språkliga förmåga och ämneskunskaper i verksamheten?

Hur ser samarbetet ut kring kartläggning som utgångspunkt för planering av studiehandledningen?

Träff 3:

Tema: Flerspråkiga elever utifrån språk- och ämneskunskaper (kartläggning: skolbakgrund, förförståelse, läs- och skriverfarenhet osv.)

Organisering utifrån elevens behov/ uppgiftens art.

Uppgift: Vilka förväntningar har jag på / studiehandledaren/studiehandledningen? Vilka förväntningar har jag på läraren?

Träff 4:

Tema: Formulering av syften till olika uppgifter utifrån elevens språkliga nivå och förkunskaper

Uppgift: Lärare: Hur används syftesbeskrivningar för studiehandledning idag? Behöver detta utvecklas på din skola?

Studiehandledare: Vilka syften/uppgifter möter du i studiehandledningen?

Beskriv hur ni tänker kring syftesbeskrivning.

Träff 5:

Tema: Studiehandledning inom den egna verksamheten.

Uppgift: Vilka delar behöver vi arbeta med på skolan? Hur kan kunskapen om studiehandledning utifrån organisering och samarbete spridas på skolan? Beskriv!

Träff 6:

Tema: Pären presenterar sina tankar kring organisering av studiehandledning i den egna verksamheten.

Uppgift: Vad i arbetet med att effektivisera studiehandledningen är viktigt att arbeta vidare med? Beskriv och

motivera!

Hur kan ni gå vidare med detta arbete?

Beskriv!

Saknas det kunskap bland personal?

Vad saknas?

Behöver de informeras? Hur kan vi arbeta med det?

Behöver vi hitta tid för samtal?

Vilket utrymme finns för det?

I vilka frågor har rektor involverats?

I vilka frågor behöver rektor involveras i?

Några nya tankar kring studiehandledningen utifrån insatsens innehåll.

Beskriv!

Resultat och reflektioner

Hela projektet påverkades av covid19-situationen. De planerade fysiska träffarna fick styras om till digitala. Implementeringsarbetet hade genomförts men själva starten av insatserna fick lov att skjutas fram en termin. Detta kan ha inneburit att engagemangsnivån sjönk och att andra frågor utifrån covid var tvungna att prioriteras. Den stressituation som uppstod på skolorna till följd av covid19 påverkade även de träffar som vi hade inom projektet på det sättet att frågor kring covid19 även togs upp vid dessa träffar.

Trots att vi har varit tvungna att hitta nya datum för träffarna så kunde samarbetet fortsätta med Linköpings universitet och Stockholms universitet.

Innan starten av de tre insatserna genomfördes intervjuer, före och efter. Vi

har också använt oss av enkäter, före och efter. Till två av insatserna har vi dessutom dokumenterat samtalen skriftligt. Detta material utgör utgångspunkten för vår resultatanalys och reflektion.

Att redovisa effekter av studiehandledningen i form av höjda studieresultat är inte möjligt. Elever kan ta del av flera olika stödinsatser under sin skolgång och därmed är det omöjligt att urskilja just studiehandledningens effekt på studieresultaten (*se SOU 2019:18*).

Insats studiehandledare

Genom att läsa och bearbeta boken/litteraturen i grupper har studiehandledarna utvecklat ett gemensamt yrkesspråk som i sin tur har lett till fördjupade diskussioner och reflektioner både inom studiehandledargruppen och

externt i samarbetet med klasslärare/mentor/ rektor. Genom att stärka studiehandledarnas kompetens är förhoppningen att även deras yrkesidentitet stärks.

Nedan redovisas delar av den utvärdering som gjordes i slutet av insatsen, i forma av citat.

På frågan: Hur använder ni de kunskaper som ni har fått från boken i er undervisning?

”Planering av vår studiehandledning. Samarbeta med klasslärare. Lärdom om huruvida elever behöver hjälp av studiehandledare i början, mitt i, eller efter lektionen.”

”Vi har fått kunskaper för att organisera studiehandledning bättre med tydligt syfte och mål.”

Framgångar

Valet av litteratur gjordes utifrån språklig tillgänglighet och innehållsmässig avgränsning för att möta studiehandledargruppens varierande språkliga och kunskapsmässiga behov vilket visade sig vara en framkomlig väg.

Utmaningar

Eventuellt påverkades insatsen av organisationsförändringar på ledningsnivå.

Sammanfattande kommentar

Vi menar att citaten ovan visar på en kompetensutveckling och fördjupad förståelse kring att organisera och utföra studiehandledning.

Insats flerspråkighets-pilotpar

Fokus har varit att utveckla samarbete mellan studiehandledare och klasslärare/mentor med syftet att organisera en effektiv studiehandledning. Avsaknaden av samarbete mellan studiehandledare och klasslärare/mentor har lyfts upp som något problematiskt ibland annat den statliga utredningen SOU 2019:18, i tidigare kompetensutvecklingsinsatser för studiehandledare, Kompetensutveckling för studiehandledare 7,5 hp vid Linköpings universitet och inom det regionala nätverket för studiehandledare, RÖST.

Framgångar

Att vi organiserade insatsen via par som bestod av en studiehandledare och en lärare gav tydliga signaler på att samarbete var huvudfokus i insatsen. Till paren knöts även skolans rektor som deltog vid första och sista träffen för att signalera att studiehandledningen är en viktig del av skolans verksamhet. Syftet med insatsen och att koppla rektor till insatsen var att lyfta vikten av organisering och samarbete kring studiehandledning som en naturlig del av skolans verksamhet.

Nedan redovisas delar av den enkät som gjordes i början och i slutet av insatsen, i form av citat.

”Jag har lärt mig otroligt mycket! Jag har lärt mig vikten av samarbetet med läraren och att

planera tillsammans och att planeringen inte bara är studiehandledarens ansvar.”

”Det är positivt att vår rektor fått, från flera håll information kring studiehandledning och förhoppningsvis kommer det att sätta igång förändrings- och förbättringsprocesser.”

”Vi har nu påbörjat ett utvecklingsarbete kring studiehandledning på vår skola.”

”Vikten av att avsätta tid, skriftliga planeringar, samarbete och att ha öppna sinnen!”

”Jag upplever att min studiehandledare och min klasslärare har tyckt att det varit värdefullt, då blir det också värdefullt för mig.”

”Det har hjälpt enheten att finna organisatoriska lösningar.”

Utmaningar

På grund av omställningen utifrån covid blev träffarna digitala och detta tror vi kan ha påverkat samarbetet i flerspråkighetspilotparen då de satt på olika platser och inte kunde träffas för samarbete. Skolorna påverkades i olika grad av covid vid olika tillfällen och fokus och engagemang var därför olika beroende på skolans nuläge.

Sammanfattande kommentar

I de muntliga slutreflektionerna framkom att en önskan om fortsatt stöd, genom nätverk, var önskvärt. Utifrån den avslutande enkäten ser vi att man har kommit olika långt på skolorna i att utveckla studiehandledning. Framgång, gällande utveckling av studiehandledning, har nåtts men i olika omfattning, arbetet behöver fortgå och studiehandledning behöver vara ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde.

Insats skolor

Fokus har varit att testa och utvärdera olika modeller för studiehandledning, både i samarbetet mellan studiehandledare och klass-/ämneslärare och organisering av studiehandledning på skolan. På skolorna har en grupp representerade av skolledning, lärare och studiehandledare mötts i frågor kring studiehandledning på den egna skolan.

I insatsen har professor Nihad Bunar SU deltagit genom att vid två tillfällen delta vid träffarna. Den första med fokus på en introduktion och den andra i rollen att leda ett coachande samtal kring skolans utvärdering av modeller de prövat.

Framgångar

De två skolorna skilde sig åt genom att deras utgångsläge var olika. På den ena skolan hade man arbetat med studiehandledning under många år och på den andra skolan var studiehandledningen ett nytt uppdrag. Vi såg att arbetet blev framgångsrikt gällande att lyfta frågan till en generell skolnivå på den ena skolan. Vi tror att denna framgång möjliggjordes då skolan deltog i alla tre delar inom projektet.

Utmaningar

På grund av omställningen utifrån covid blev träffarna digitala och i tid utspridda och skolorna påverkades i olika grad av detta. De två skolornas olika utgångsläge kring organisering av studiehandledning tror vi resulterade i olika förväntningar på insatsen, detta ledde till att man på den ena skolan tidigt tog beslut att inte delta i flerspråkighetspilotparsinsatsen vilket kan ha lett till att man inte fick det erfarenhetsutbyte skolor emellan som den andra skolan fick. Skillnader fanns även gällande studiehandledarnas anställningsplacering då det på den ena skolan var centralt anställd studiehandledare och på den andra lokalt anställd studiehandledare. Den skola som hade lokalt anställd studiehandledare deltog inte i insats Studiehandledare. Vilket kan ha lett till att bearbetning av det egna uppdraget genom kollegialt lärande i ett större sammanhang än på den egna skolan eventuellt inte givits utrymme.

Sammanfattande kommentarer

Antalet träffar bör vara fler om insatsen ska upprepas och få ännu större effekt. Vi upplever också att förväntningarna på insatsen skilde sig åt. Vi konstaterar att vi kunde ha implementerat insatsen på ett bättre sätt för att försäkra oss om en så stor samsyn som möjligt. För att kunna säkerställa effekten av insatsen är det viktigt att samsyn råder kring insatsens syfte.

Slutsatser och framåtsyftande reflektion

Slutsatser och framåtsyftande reflektion
Efter analys av intervjuer, enkäter och minnesanteckningar från de olika insatserna kan vi konstatera att effekterna av insatserna är:

- ny kunskap har gett en ökad medvetenhet i studiehandledargruppen, lärargruppen och rektorsgruppen om vad studiehandledning är och dess syfte.
- ny kunskap har gett en ökad medvetenhet om betydelsen av samarbete mellan studiehandledare och klass-/ämneslärare

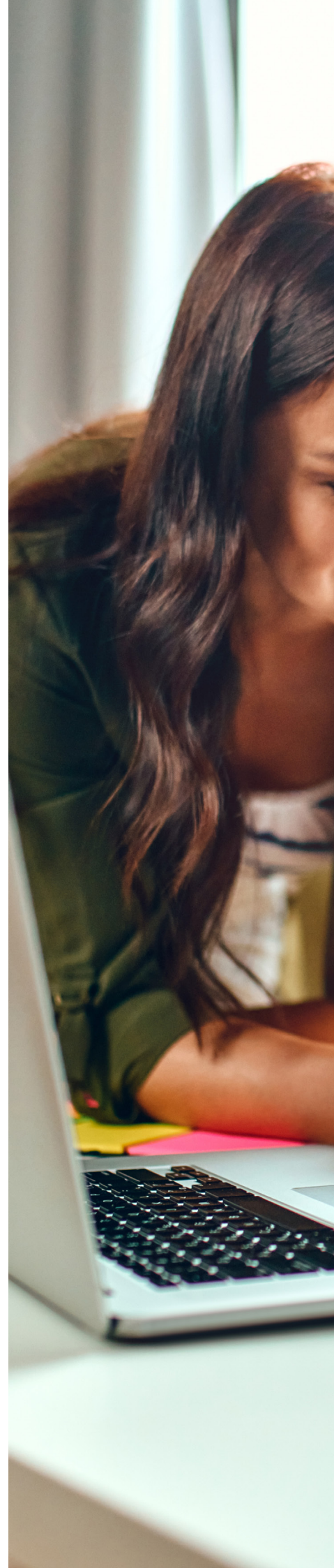
Genom ny kunskap har medvetenheten om frågor kring studiehandledning ökat och därmed har studiehandledningen fått en mer framträdande roll på olika nivåer i skolan. Vi menar att det var en framgångsrik strategi att genomföra insatserna parallellt på de olika nivåerna så som det gjordes, eftersom det ledde till gemensam kunskap som sedan låg till grund för utvecklingsarbetet på skolorna. Respektive skola har startat upp ett utvecklingsarbete på den egna skolan i olika grad. Deltagarna uppger också i de olika insatserna att de har utvecklat och fördjupat sina kunskaper om organisering av studiehandledning på olika nivåer.

Utifrån tidigare genomförda insatser (kompetensutveckling för studiehandledare, nätverk för

studiehandledare) blev det tydligt att det var svårt att höja kvalitén på studiehandledningen genom att bara rikta kompetensutveckling till en yrkesgrupp. Därför valde vi att organisera projektet i tre parallellprocesser med deltagare från de tre olika nivåerna inom skolan dvs. studiehandledare, lärare och rektorer i hopp om att öka kvalitét på studiehandledning och därmed öka elevernas möjligheter att nå goda studieresultat.

Vi konstaterar att ett utvecklingsarbete har inletts på flertalet skolor men behov finns av fortsatt stöttning i någon form. Hållbara utvecklingsinsatser kräver betydligt längre tid för att uppnå full effekt. Flertalet av deltagarna uttrycker ett behov av fortsatt stöd på respektive nivå.

Vår förhoppning var att få med samtliga kommunala skolor i kommunen i projektet, men insatsanhopning ledde till att skolor fick välja att delta eller ej. Därför är det i dagsläget viktigt att de skolor som inte ingått i utvecklingsarbete kring studiehandledning också ges möjlighet till det. Detta skulle kunna genomföras via en liknande insats men med anpassningar utifrån de lärdomar och erfarenheter vi har fått genom detta projekt.

Vision 2035

FRAMTIDSTRO I ETT FÄRGSTARKT NORRKÖPING

År 2035 är Norrköping en av landets främsta miljökommuner med 175 000 invånare. Här har alla barn och ungdomar framtidstro. I en innovativ miljö stimuleras entreprenörskap och näringsliv som med bredd och spets attraherar talanger och studenter. Helt enkelt ett näringsliv och universitet i toppklass.

Här skapar vi livskvalitet genom upplevelser och stolta miljöer. Vi är en ledande kulturstad och Sveriges musikhuvudstad.

Med respekt för stadens själ och med mod och kreativitet skapar vi vårt färgstarka Norrköping tillsammans.

**FORSKNINGS- OCH UTVECKLINGSAVDELNINGEN
UTBILDNINGSKONTORET**

Adress: Norrköpings kommun, utbildningskontoret, 601 81 Norrköping

Tel: 011-15 00 00

E-post: norrkoping.kommun@norrkoping.se

NORRKÖPING